

saa opstaaar det Spørgsmaal, om da Statskolen skal være en Mulktskole eller ikke. Saa snart Statskolen bliver reduceret til det, jeg har tænkt mig, bliver Spørgsmaalet naturligvis langt mindre presserende, saa er det ikke saa overordentlig stor en Ulykke for hele Friheden, om Statskolen er en Mulktskole eller ikke, naar Staten indskrænker Statskolen saa meget som muligt og hjælper paa Friskolen, bliver Sagen ikke saa farlig. Men ikke desto mindre tror jeg, at man af Billighedshensyn og for Skolens egen Skyld bør se at komme bort fra dette Mulktsystem. Den ærede Minister har tidligere ytret Anskuelse, der gik i en mildere Retning — det er blevet gjentagende fremhævet — men jeg tror, at disse Ansuelser end ikke gik vidt nok. Jeg tror, at man i denne Henseende gjør sig Illusioner, at man antager, at Mulkterne virke mere, end de gjøre. Det er ganske vist, at man i enkelte Lande — den ærede Minister nævnte saaledes, saavidt jeg erindrer, Nordamerika og England — har ytret Lust til at indføre Mulktsystemet. Jeg tror nu ikke, der gives noget Land, hvor der ikke findes et Parti, der har Lust dertil, men det maatte, for at Udviklingen skulde betyde Noget, kunne påvises, at man i Lande, hvor man ikke havde haft Mulktsystemet, havde optaget det, og prøvet det og saa bibeholdt det, og jeg tør betvivle, at man kan anføre saadanne Exempler. Mulkter ere overhovedet er tydske. Det at tvinge Folk til at sende deres Børn i Skole er tydske og særlig preussisk, og det er da ikke underligt, at vi, som ere tilbøjelige til at betragte Preussen som en Mønstersaat i administrativ Henseende — hvor besynderligt det end kan være, er det dog saa — ogsaa have faaet indført Mulkter. Der er mange Lande, hvor man ikke har Mulkter. Jeg skal ikke nævne Frankrig, men kun bemærke, at det er en Frase, som jeg ikke tror paa, at det er den tydske Skolemeister, der har banket de Franste. Men der er Holland, det er et Land, som i mange Henseender staar under lige Forhold med os. Der er Skolevesenet ordnet saaledes, at Fri- og Statskolen konkurrere. Nødtignot er det ikke ganske heldige Bilkaa, hvorunder Friskolen konkurrerer, idet Staten er tilbøjelig til at hjælpe Statskolen, hvor den kan komme dertil. Men hvorom Alting er, er der ingen Tvang til at møde i Skolen, og skjøndt der ingen saadan Tvang er i Holland, ere Skoleforbømmelserne dog ikke saa overordentlig større der end i andre Lande, hvor der findes Skolevang. Det er et Faktum, som kan bevises ved statistiske Oplysninger — jeg er i Besiddelse af saadanne — at i Holland er Antallet af de Almueffskoler, der slet ingen Skoleundervisning have faaet, ikke overordentlig stort, det beløber sig, saavidt jeg veed, til 8 Procent af Befolkningen. Det er ganske vist temmelig meget, men lader os høre, hvorledes det staar i Lande, hvor der er Skolevang, f. Ex. i Baiern og Preussen. I Preussen blev der i 1868 op-

taget en Fortegnelse over Antallet af de Soldater, der kom ind som Erstatningsmandskab og hverken kunde læse, skrive eller nogen Ting, overhovedet aldrig havde faaet nogenformelt Skoleundervisning, uagtet der dog er Skolevang, og derefter stiller Forholdet sig saaledes, at medens som sagt i Holland 8 Procent af Befolkningen forbliver uden Undervisning, viser det sig, at i Königsberg er der 9 Procent, som ikke have lært Noget, i Gumbinnen 11, i Danzig 15, i Marienwerder Distrikt 17, paa den anden Side dog f. Ex. i Posen kun 5; det varierer saaledes, men i Gennemsnit er der over 8 Procent. Og naar vi se hen til, hvorledes Skoleene blive besøgte i Holland paa den ene Side og i Baiern, hvor der er en gevaltig Skolevang, paa den anden Side, saa er Forholdet heller ikke saa ugunstigt for Hollands Bestemmende, idet der nemlig i Holland i 1868 af 10,000 Indbyggere vare 1158, der besøgte Skoler, og i Baiern paa samme Tid af 10,000 Indbyggere mellem 13 og 14 Hundrede. Der er altsaa kun et Par Hundreders Forskel. Nu veed jeg nok, at man vil indvende, at her tillands findes der slet Ingen, som ikke kan læse eller skrive, men dette er en Misforstaaelse. Jeg veed ikke, om der er statistiske Data derfor, men jeg kan forsikre, at jeg har truffet Folk, der ere fødte efter 1814, og som hverken kunde læse eller skrive. Der er en Mand, som jeg temmelig hyppig ser, og som jeg er nødt til at læse Alt for, fordi han hverken kan tyde det One eller det Andet. Dernæst har jeg for nogle Aar siden truffet en Dreng, som kom fra Kjøbenhavn, hvor der dog maa antages at være de bedste Skoler, og han kunde aldeles ikke Andet end de 10 Bud. Men lad ogsaa være, at man mener, at man skal have lidt Skolevang — jeg vilde helst have Tvangen helt bortkastet — men skal der endelig være lidt Tvang, saa lad os dog ordne det paa en anden Maade. Det ærede Medlem for Høstet Aar 4de Valgkreds (Schjorring), med hvem jeg for Dvrigt kunde være enig i Meget, mente, at man burde have Tvang, og at Børn, som ikke fandtes tilstrækkelig underviste, skulde tvinges ikke blot til at gaa i Skole, men til at gaa i Statskolen. Dette forekommer mig overlødig. Jeg vilde gaa i den modsatte Retning, jeg vilde ønske, at man af og til lod afholde Gramina for de Børn, for hvilke der ikke kan gives Attest for, at de regelmæssig have søgt Statskolen eller en anerkjendt Friskole, og dersom det saa viser sig, at de ere fuldstændig uvidende i det Minimum, som er bestemt, saa kan man give dem første Gang en Advarsel og anden Gang distere Forældrene Mulk. Man skal ikke tvinge dem, om Forældrene ville jidde i Fængsel eller betale Mulkterne, skulde de have Lov til selv at vælge. Der er en Ting, som jeg ikke kan Andet end gjøre opmærksom paa til Slutning. Det er nemlig en forunderlig Inkonskvens, som der i to Punkter fore-